

ΙΣΙΔΩΡΟΣ ΖΟΥΡΓΟΣ

Το αδύνατον ή η ανδονόπιτα

Η τελευταία μυθιστορία του Ισιδώρου Ζουργού, με τον τίτλο «Ανδονόπιτα», όσον αφορά το χρόνο και τον τόπο, αρχίζει στις 23 Ιουνίου στη Σαλονίκη και τελειώνει στις 6 Ιουλίου 1869 στη Στυλίδα, καλύπτοντας περίπου μισό αιώνα.

ΤΟΥ ΘΑΝΑΣΗ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ

ΙΣΙΔΩΡΟΣ ΖΟΥΡΓΟΣ
Η ανδονόπιτα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

Α

νάμεσα σε αυτές τις δύο ημερομηνίες μεσοθαβούρι ποταμοί αιμάτων, νεκροί αδικαίωτοι, αρχάγγελοι και δαίμονες εγχώριοι και αλλοδαποί, φιλέλληνες, αλλιά και μισέλληνες ή αδιάφοροι, πρόσωπα πάντα πολλή, προσωπεία εξίσου πολλά. Όλα και όλοι με ταλπωλές και προωθήσεις ή πισωγυρισμάτα, όλα και όλοι με κορυφώσεις ή κάποιες υποχωρήσεις, όσο για να πάρει μια ανάσπαση η καρδούλα του ανθρώπου (αναγνώστη ή μυθιστορηματικού ήρωα). Στην αρχή, φανερώνονται πρώτοι ο Γιαννακός και ο Νικήτας ο καπετάνιος, ακολουθούν δεύτεροι ο Δέλιος ο γραμματικός και ο κυρ Ασημάκης, ο προύχοντας και αφέντης του (μόνον ενδεικτικά αναφέρω τα συγκεκριμένα ονόματα), έπονται στη συνέχεια άλλοι αμέτρητοι, μάζες σε κίνηση παντού, στην Κασσάνδρα, στα περίε του Ολύμπου, μα και χαμηλότερα. Εδώ στη Θεσσαλονίκη, στο μεγάλο πλάτανο σσιπίζουν στο μεταξύ κουφάρια γκισούρηδων, η πολιτεία ολόκληρη μπιρξίζει θανατικά, η Μακεδονία σύμμεση, μάλλον. Αγώνας και πόλεμος είναι οι αιτίες του, έρωτας και επανάσταση τα αιτιάτα του, απλωμένα τα ριζικά των ανθρώπων σε περίπου εξακόσιες σελίδες, κι από κοντά ο θάνατος ολοένα, ο αδελφός του λήθαργου, ο τόσο απαραίτητος στις παλιές

δημιουργίες του ρομαντισμού. Γιατί δεν είναι μόνο ρομαντική η πρόθεση του δημιουργού αυτού του εκτεταμένου έργου, αλλά και η πραγματώσή του. Και δεν θα μπορούσε να είναι αλλιώς, αφού ο ρομαντισμός ήταν που κινούσε τους περισσότερους δικούς μας και ξένους τον καιρό εκείνο - ακόμη και η πλέον γνήσια φιλοπατρία αυτιστούσε ένα ρομαντικό συναίσθημα. Τότε τουλάχιστον.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΑ ΚΑΙΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΡΑΤΣΑ ΜΑΣ

Διαβάζεις το βιβλίο και όντως οι σελίδες του αναδίνουν ένα άρωμα παλαικό, περασμένων καιρών καταστάσεις υπερβολικά καιρίες για τη ράτσα μας. Κι αυτό είναι ένα άλλο καλό, που κατορθώνει με το βιβλίο του, να ζωντανέψει την ιστορία και να την κάνει παραμύθι και παραμυθία ο Ζουργός. Ο οποίος επιλέγει να δημιουργήσει κοντά στους αλλήλους και έναν φιλέλληνα Αμερικανό (τον Γκάμπριελ Θάκερλι Λίντον), που από τη βοστώνη προσβαλλασσώνεται αιφνιδίως στη Μεσόγειο, με ένα βιβλίο στο χέρι, τον βυρβάνιο "Τσάιαντ Χάρολντ" της Χαϊδής και του Λάμπρου, που αναρωτώμενος τι σχέση θα μπορούσε να έχει με τους άντρες των όπλων, γράφει και γράφει με το χέρι του συγγραφέα σελίδες επί σελίδων σε κάποια μακρινή Ελιζαμπέθ, από τη Μάιλτα και αλλού, όμως ενίοτε στέλνει και κάποιες επιστολές στον κ. Έβερντ, εξέχοντα ακαδημαϊκό δάσκαλο των ΗΠΑ της εποχής. Στη Νάξο, ο επισημομένος Γκάμπριελ Λίντον συναντάει τον πραγματικότερο Κασσομούλη και έρχεται μαζί του στη Θεσσαλονίκη, για να ανταμώσει τελικά τον κυρ Ασημάκη και τους δικούς του ανθρώπους. Απ' εκεί κι ύστερα ο καιρός του βιβλίου, όπως και ο φυσικός χρόνος, έχει γυρίσματα και αλλαγές. Για παράδειγμα, ο κυρ Ασημάκης εμπιστεύεται τη μοναχοκόρη του Λαζαρίνα (μαζί με δύο χιλιάδες πιάστρα προίκα) στον καπετάνιο Νικήτα, και παίρνουν το δρόμο για το νότο, και βέβαια στη συντροφιά τους προστίθεται και ο Γκάμπριελ - έτσι καταφορίζουν όλοι μαζί σε έναν τόπο επισφαλή και μια χώρα αβέβαιη. Δεν θα επεκταθώ σε περισσότερες λεπτομέρειες, τις οποίες θα αφήσω στον αναγνώστη να ανακαλύψει για λογαριασμό του. Θα επιμείνω μόνο σε ένα σημείο, στην εξαγνιστική κορύφωση του βιβλίου, κάτι σαν τον αρχαίο έπαι των τραγωδιών, που πραγματώνεται με την περιγραφή της δεύτερης πολιορκίας της ιερής πόλεως του Μεσολογγίου, τα κλειδιά της οποίας είναι κρεμασμένα αιωνίως στις μπουκές των κανονιών. Από τις 8 Απριλίου

1825 ως τον Απρίλιο του 1826, σαν ημερολόγιο εκτυλίσσεται το συναξάρι της μαρτυρικής πόλης συνταγμένο από το χέρι του συγγραφέα, ενώ τις τελευταίες ημέρες της πολιορκίας ο Ανδρέας Μισούλης γράφει στην εν Ζακύνθω επιτροπήν του αγώνος, "με βαθυτάτην θλίψιν σας διδώ την απευκταίαν είδησιν, ότι το Μεσολόγγι εντός αλλήγου, ήτοι δύο τριών ημερών το πολύ, πίπτει εις την εξουσίαν του εχθρού εξ αιτίας της πείνας". Κι ήταν η άνοιξη "αυτή που τελικά άνοιξε τις πόρτες του Μεσολογγίου".

Το τόλμημα του Ισιδώρου Ζουργού πέτυχε, λοιπόν. Καταπίστηκε με ένα δύσκολο θέμα και το χειρίστηκε πολύ καλά, κατάφερε να το διεκπεραιώσει άψογα, σχεδόν τέλεια, με μαστοριά και αγάπη. Γιατί μόνο με αγάπη κατορθώνεται η τέχνη, μονάχα με αυτήν επικοινωνεί εντέλει ο συγγραφέας με όσους έχουν αυτιά για να ακούν τον ήχο των επερχόμενων (αλλά και των παρελθόντων) γεγονότων.

Το τόλμημα του Ισιδώρου Ζουργού πέτυχε. Καταπίστηκε με ένα δύσκολο θέμα και το χειρίστηκε πολύ καλά, κατάφερε να το διεκπεραιώσει άψογα, σχεδόν τέλεια, με μαστοριά και αγάπη. Γιατί μόνο με αγάπη κατορθώνεται η τέχνη, μονάχα με αυτήν επικοινωνεί εντέλει ο συγγραφέας με όσους έχουν αυτιά, για να ακούν τον ήχο των επερχόμενων (αλλά και των παρελθόντων) γεγονότων